

Fornborgar i Fröjel

3 sidor

På järnåldern var det viktigt att kunna försvara sig. I Fröjel fanns två fornborgar som ingick i ett försvarssystem längs Gotlands västra kust.

Av det hundratal fornborgar som fanns på Gotland var många placerade högt, vilket gjorde det svårt för en angripare att komma åt människor som tagit sin tillflykt dit med sina djur och tillhörigheter av värde.

Men många fornborgar låg också i inlandet i låglänt terräng. Dessa borgar skyddades runtom av en hög mur med palissader och ofta med någon sorts vallgrav. En sådan typ av försvarsanläggning kallas flatmarksborg och kunde även anläggas på myrmark.

Fick övertag

Höjdborgarna är placerade på klippor och höjder, och i Fröjel är det ett par kilometer mellan de båda borgarna. Fornborgen vid *Styrmansberget* låg på klippan innanför handelsplatsen och hamnen. Västerut gav den höga och branta klippan skydd mot angripare från havet. Åt öster byggdes en bred mur som når fram till klintkanten. Österut finns en öppning i muren, och här har en husgrund och gravar från romersk järnålder (0-200 e Kr) hittats. Själva fornborgen

Höjdborg. Mulde-fornborgen hade en brant sluttning västerut och en palissadkrönt mur åt öster.

är äldre och byggdes under förromersk järnålder (= tiden före Kristi födelse).

Barngraven vid Mulde

Längre norrut låg fornborgen vid *Mulde* på en brant sluttning. Även här fanns en försvarsmur inåt land, och arkeologer har funnit forntida gravar och husgrunder. Helt unika fynd gjordes på platsen, när de fann barngravar med smycken som var speciellt tillverkade för de gravlagda barnen.

FRÖJEL HEMBYGDSFÖRENING

Adress: Fröjel, Skolgården, SE 623 55 Klintehamn Hemsida: www.frojel.net
Besöksplatsen öppnar vid midsommar och håller öppet i sex veckor.

Fornborgarna

Allmänt

Fornborgarna på Gotland utgör de äldsta spåren av ett organiserat försvar på ön och har efter arkeologiska undersökningar tidsbestämts till järnåldern. Av de drygt 100 fornborgarna som finns på ön, ligger de flesta i låglänt terräng i anslutning till stengrundsbebyggelsen i Gotlands inland. Dessa så kallade flatmarksborgar var i regel ganska små och var uppbyggda av murar i kalkstensblock eller av gråsten med ett system av palissader och utanförliggande vallgravar. Till denna grupp hör också ett tiotal myrborgar, vilka var lokaliserade till våtmarker. Flatmarksborgarna har sannolikt också haft en rad andra funktioner i bygden än att vara en tillflyktsplats i orostider. De kan ha varit boplatser, djurhågnader, kult- och mötesplatser, och säkert har borgarna också tjänstgjort som handels- och marknadsplatser.

Det finns också många höjdborgar, som är anlagda på höjder, där naturliga branter och stup utnyttjats som befästningsverk, och där man sedan byggt murar och vallar som skydd vid de mera lättillgängliga sidorna inåt land. De mindre borgarna kan ha en omkrets på ca 100 meter, medan Torsburgen, Nordens största, har en omkretsen på ungefär 5 km och en yta som är nära dubbelt så stor som Visby innanför murarna! De äldsta fornborgarna uppfördes troligen under bronsåldern, men många anlades eller förbättrades också långt in på järnåldern.

Styrmansberget

I Fröjel finns två fornborgar, och båda hör till kategorin höjdborgar. De ligger ungefär 2,5 km från varandra, och den mest kända ligger på Styrmansberget innanför handelsplatsen vid Frøjels före detta hamn. Här finns en halvkretsmur i öster, och i väster skyddas bergsområdet av en klippbrant. Vallen är ca 3 m bred och har en öppning åt öster. Strax sydost om öppningen ligger en 12 m lång husgrund, vilken genom en mur är förbunden med vallen. Vid utgrävningen framkom 15 gravar; tre i husgrunden, sju i borgvallen och fem utanför vallen. Fynden visar att borgen är äldre än gravarna och tillkommen under förromersk järnålder, tiden före Kristi födelse. Gravarna är i huvudsak daterade till romersk järnålder ca 0-200.

Fornborgen vid Mulde

Denna borg ligger något längre norrut, några 100 meter söder om Muldegårdarna. Också vid denna fornborg kan man tydligt urskilja resterna av en skyddsmur. Den vetter inåt land och består huvudsakligen av gråsten. Trakten i anslutning till Muldeborgen är rik på gravar och husgrunder, och 1989 gjordes en arkeologisk undersökning av ett par barngravar invid fornborgen. De innehöll bl a en lerkruka med små armringar och ett par djurhuvudformade dräktspännen, vilka daterades till 650 - 700 e Kr. De två armringarna har en diameter på endast 3,5 cm och ändarna är dekorerade med stiliserade ormhuvuden. Även dräktspännaerna är små, bara 3 cm långa. Dräktspännaerna var forntidens säkerhetsnålar, vilka t ex höll ihop hängslena på kjolen. Trots att barnadödligheten under forntiden var hög så är antalet kända barngravar ändå mycket litet. Kanske har dessa spädbarn som är begravda vid Muldeborgen haft en särställning, som berättigade just dem till en gravplats med så förnämliga gåvor. Fyndet är närmast unikt, då det är den enda kända smyckeuppsättningen som är anpassad för ett barn.

Hitta dit: **Mulde fornborg** når man lättast från den sk Prästvågen som går mellan kyrkorna i Fröjel och Klinte. Borgen ligger på norra sidan av 'Prästvägen', lite drygt två kilometer från väg 140, 'Kustvägen' kallad. En liten blå fornminnesskylt och en stätta markerar var man enklast tar sig över stängslet.

Hitta dit 1: **Styrmansberget** ligger några hundra meter sydsydost om kyrkan. I vägskalet söder om kyrkan lämnar man väg 140 och tar av mot Eksta, och efter 200 meter svänger man in på en mindre grusväg till vänster – skyltad med 'sevärdhets-kringlan'. I första 'vägkorsningen' svänger man till vänster igen (= norrut) och efter ytterligare något hundratal meter kan man kliva över en stätta och är då inne på fornborgsområdet.

Hitta dit 2: Man kan också med fördel promenera till **Styrmansberget**, cirka 500 meter. Följ då gamla vägslingan från besöksplatsen söderut. Gå tvärs över väg 140 och följ körvägen som går längs norra tomtgränsen till det gula huset, och vik sedan av åt höger uppåt på en smal stig alldeles vid bergets fot. Väl uppe står man alldeles invid stättan som leder in till fornborgsområdet.

Fornborgar i Fröjel

3 sidor

På järnåldern var det viktigt att kunna försvara sig. I Fröjel fanns två fornborgar som ingick i ett försvarssystem längs Gotlands västra kust.

Av det hundratal fornborgar som fanns på Gotland var många placerade högt, vilket gjorde det svårt för en angripare att komma åt människor som tagit sin tillflykt dit med sina djur och tillhörigheter av värde.

Men många fornborgar låg också i inlandet i låglänt terräng. Dessa borgar skyddades runt om av en hög mur med palissader och ofta med någon sorts vallgrav. En sådan typ av försvarsanläggning kallas flatmarksborg och kunde även anläggas på myrmark.

Fick övertag

Höjdborgarna är placerade på klippor och höjder, och i Fröjel är det ett par kilometer mellan de båda borgarna. Fornborgen vid **Styrmansberget** låg på klippan innanför handelsplatsen och hamnen. Västerut gav den höga och branta klippan skydd mot angripare från havet. Åt öster byggdes en bred mur som når fram till klintkanten både i norr och söder. Österut finns en öppning i muren, och här har en husgrund och gravar

Höjdborg. Fornborgen på Styrmansberget hade en mycket brant sida åt väster, där klinten stupar lodrätt. I övriga väderstreck förstärkte man försvaret med en halvcirkelformad bred mur med endast en ingång.

från romersk järnålder (0-200 e Kr) hittats. Själva fornborgen är äldre och byggdes under förromersk järnålder (= tiden före Kristi födelse).

Barngraven vid Mulde

Längre norrut låg fornborgen vid **Mulde** på en brant sluttning. Även här fanns en försvarsmur inåt land, och arkeologer har funnit forntida gravar och husgrunder. Helt unika fynd gjordes på platsen, när de fann barngravar med smycken som var speciellt tillverkade för de gravlagda barnen.

FRÖJEL HEMBYGDSFÖRENING

Adress: Fröjel, Skolgården, SE 623 55 Klintehamn Hemsida: www.frojel.net
Besöksplatsen öppnar vid midsommar och håller öppet i sex veckor.

